

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis secernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1658

Capvt III. De obiecto formali fidei.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38954

CAPVT III.

De obiecto formali Fidei.

Per obiectum formale Fidei, intelligimus motiui illud, quo intellectus excitatur ad assentiendum diuinae reuelationi. Certum est autem obiectum illud formale ad Deum, ut ipse omnis veritatis fontem, referri debere; cum Fides sit virtus Theologica, quae Deum ut obiectum suum immediate attingit: sed difficultas est sub qua ratione ad Deum referatur, cuius difficultatis solutio ex dicendis in sectionibus sequentibus pender.

SECTIO I.

An Deus, quatenus est suprema & infallibilis veritas reuelans, sit formale obiectum Fidei.

Notandum est veritatem hoc loco sumi, non pro veritate transcendentali (ut loquuntur Philosophi) quae omnibus rebus inest, in quantum veram habent entitatem; sed pro veracitate, quam quis verax est in dicendo. Haec autem veracitas, ut sit perfecta & infallibilis, duo requirit in eo, qui loquitur; 1. talem sapientiam ut perfecte & infallibiliter cognoscat rem, de qua loquitur; ita ut errare aut decipi nullo modo possit. 2. talem bonitatem, ut neque velit eum fallere, cui loquitur, neque etiam illud velle possit. Hoc praenotato, pro quaestione proposita resolutione

Dicendum 1. obiectum formale Fidei, seu rationem formalem, quam mouetur intellectus ad assentiendum, esse se supremam & infallibilem Dei veritatem. Ita S. Thomas 2. 2. q. 1. a. 1.

Probat

Probatur 1. ex Apostolo epist. 1. ad Corinth. c. 2. *Vi Fidei vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei; & epist. 1. ad Theff. cap. 2. Eum accepissetis a nobis verbum auditu Dei, accepistis illud, non ut verbum hominum, sed (sicut est verè) verbum Dei.*

Probatur 2. ex sanctis Patribus: S. Basil. in serm. de Fidei confessione seu de vera ac pia Fide in Asceticis; *Est, inquit, Fides eorum, quæ dicta sunt, assentiens approbatio, sine ulla hesitatione, cum animi persuasione de veritate eorum, quæ Dei munere sunt prædicata; & S. Aug. lib. 11. de Ciuit. Verrens, inquit, in fide fidentiùs ambuaret ad veritatem; ipsa veritas Deus, Dei filius, homine assumpto, non Deo consumpto, eamdem constituit ac fundauit Fidem.*

Probatur 3. hâc ratione, quam S. Thomas insinuat loco citato: illud est obiectum formale Fidei, propter quod immediatè & formaliter credimus rebus Fidei; atqui non ob aliam formalem & immediatam rationem illis credimus, nisi quia Dei summè & infinite veracis autoritate & attestatione nituntur: ergo Deus quatenus summè & infinite verax, seu quatenus suprema & infalibilis veritas, est obiectum formale Fidei. Maior euidentis est; minor probatur exemplo fidei humanæ, quæ non alio motiuo innititur quàm veracitate attestantis; nec ob aliam rationem credimus alicui, nisi quia veracem arbitramur; & quò magis constat illum esse veracem, eò etiam firmior fides eius attestationi habetur: vnde similiter dicendum est Fidem diuinam diuinâ veracitate, tanquam forma i & immediatâ ratione niti, quæ perfecta & infallibilis est.

Dicendum 2. actualem reuelationem earum rerum, quæ credendæ sunt, pertinere ad rationem obiecti formalis Fidei.

Probatur 1. ex varijs scripturæ locis, in quibus reuelatio diuinitus facta, ponitur vt basis & fundamentum, cui omnis Fides nostra innititur. S. Matth. cap. 16. *Beatus es Simon Bar Iona: quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pa-*

Ver meus, qui in cælis est: Ad Galat. cap. I. Notum vobis facio Evangelium, quia non est secundum hominem: neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per revelationem Iesu Christi.

Probatur 2. ex S. Athanas. orat. (quod vnus sit Christus) vbi de fide loquens, *Oportet, inquit, in sublimi rationem istarum rerum petere, non humi ex sanguine & carne conquirere, sed ex revelatione diuina & ecclesiæ: & ex S. Iren. lib. 4. cap. 14. Deum scire nemo potest nisi Deo docente.*

Probatur 3. hâc ratione: Fides est rerum non apparentium (vt loquitur Apostolus Hebr. II.) & quæ in cor hominis non ascenderunt; atqui eiusmodi res sublimes minimeque apparentes non possunt aliter credi Fide diuina, quam per reuelationem Dei: Fides enim illa necessario requirit, vt homo cum firmissimo assensu, qui omnem penitus dubitationem excludat, rebus illis inhæreat; non potest autem, imò nec debet talem assensum præbere, nisi certò sciat Deum esse, qui res illas reuelauit; vbi enim supponit verè Deum illas reuelasse, statim videt se debere firmiter & citra omnem dubitationem assentiri; cum Deus, nec falli, nec fallere possit.

Obijcies, constare ex Euangelio multos credidisse in Christum, non propter reuelationem primæ & infallibilis veritatis, sed propter miracula ipsius Christi. Respondetur miraculorum patratiōem, non fuisse propriè loquendo motiuum formale & immediatum, quo fides illorum supernaturalis innixa est; sed fuisse tantum rationem inductiuam ad hoc, vt agnoscerent diuinæ veritati esse credendum. Quod vt facilius intelligatur, notandum est, obiectum alicquod materiale Fidei supernaturalis posse duobus modis fieri credibile; 1. per miracula, & alia similia motiua (de quibus infra) quæ id tantum euincunt, vt per illa homo agnoscat tale obiectum prudenter credi posse; 2. per reuelationem primæ & infallibilis veritatis, quæ, vt talis cognita, facit hominem firmissimè, & citra omnem dubitationem illud credere.

Vnde duplex formari potest iudicium intellectus circa tale

tale obiectum; 1. quo iudicat tale obiectum prudentes & cum maxima ratione credi posse; 2. quo iudicat illud esse infalibilter verum ob diuinam reuelationem, & sic firmissimè ac indubitanter credi debere; ex quibus primum est naturale, nec pertinet propriè ad rationem Fidei; secundum verò, est verus ac proprius Fidei supernaturalis actus, soli veritati diuinæ reuelanti innixus.

SECTIO II.

An reuelatio diuina, vt sit formale obiectum Fidei, debeat esse obscura & ineuidens.

DVobis modis potest diuina reuelatio esse obscura seu ineuidens: 1. ex parte rei reuelatæ; quando ipsa non repræsentatur per reuelationem euidenter intellectui; 2. ex parte Dei reuelantis; quando non constat euidenter ipsam reuelationem esse à Deo. Est ergo questio, an utroque modo reuelatio debeat esse obscura: pro cuius resolutione

Dicendum 1. reuelationem diuinam, quatenus est obiectum formale Fidei, debere esse obscuram & ineuidentem ex parte rei reuelatæ.

Probat 1. ex Apostolo ad Hebr. 11. *Fides est argumentum non apparentium*, & epist. 1. ad Corinth. cap. 13. loquens de cognitione, quam nunc habemus per Fidem, & comparans illam cum visione beatifica; *Videmus*, inquit, *nunc per speculum in enigmate: tunc autem facie ad faciem.*

Probat 2. ex S. Aug. tract. 4. in Ioann. *Quid est Fides, nisi credere, quod non vides;* & S. Chrysost. hom. 22. in epist. ad Heb. *Fides est aspectus eorum, quæ non sunt manifesta.*

Probat 3. ex eo, quod experientiâ ipsâ constat, nos nullam euidentiam propriè dictam habere de mysterijs, quæ per Fidem credimus; & si aliqua sit ipsius Fidei veritas, quam euidenter agnoscamus, prout ita cognoscitur, ad fidem non pertinet, sed ad aliquod aliud genus cognitionis.

Est obseruandum huius assertionis veritatem talem esse, vt illius oppositum inter Manichæorum hæreses recensuerit S. August. lib. de utilitate credendi cap. 1. vbi ait illos existimasse, vanâ superstitione teneri Christianos in eo, quod Fides illis imperaret ante rationem; & hanc fuisse inter Manichæos & catholicos differentiam; quod catholici crederent, vt cognoscerent; Manichæi autem prius vellent cognoscere, vt postea, si liberet, crederent.

Obijcies hæc Christi verba Ioana. 20. *Quia vidisti me Thomas, credidisti;* ex quibus inferitur S. Thomam prius vidisse, ac proinde euidentiã habuisse; & postea credidisse. Respondetur cum S. Gregorio hom. 26. in Euang. S. Thomam aliud vidisse, aliud credidisse: vidisse scilicet Christi humanitatem, credidisse diuinitatem; proindeque euidentiã eius, quod credidit non habuisse.

Dicendum 2. ad perfectã rationem Fidei necessarium esse, vt reuelatio diuina sit etiam obscura & inuidentis ex parte reuelantis. Probatur ex ijs omnibus sacra Scriptura & SS. Patrum autoritatibus, quibus supra offensum est, reuelationem diuinam obscuram esse debere ex parte rei reuelatæ; quia quidquid cognoscitur euidenter à Deo esse reuelatum, eo ipso quo vt tale cognoscitur, cessat esse obscurum; sed fit aliquo modo euidentis intellectui propter infallibilitatem Dei reuelantis.

Quod quamuis verum sit, probabilis tamen est illorum sententia, qui existimant Fidem posse subsistere cum euidentiã ex parte Dei reuelantis; sed semper verum est, Fidem cum tali euidentiã fore in ratione fidei longe imperfectiorem illã, in cuius assensu nulla prorsus reperitur euidentiã, imo maxima obscuritas tam ex parte rei reuelatæ, quam ex parte Dei reuelantis.

Ex dictis aliquot consectaria colligi possunt: 1. est, objectum fidei non posse proprie cognosci sensibus; vnde S. Greg. hom. 26. in Euang. *Fides, inquit, illarum rerum est, que apparere non possunt; que enim apparent; iam fidem non habent.*

Secundum est, nihil proprie loquendo sciri posse per fidem.

dem, sed tantum credi; licet diuersis medijs eiusdem veritatis duplex notitia in eodem intellectu possit reperiri; vna obscura per fidem; altera euidens per demonstrationem scientificam, quo pacto v. g. & credimus & scimus esse vnum Deum; credimus, quia scriptura credendum proponit; scimus, quia naturali ratione demonstrari potest.

Tertium est, inter hæc duo media cognitionis hanc esse differentiam, quod cognitio per scientiam euidens sit; cognitio verò per fidem, quamuis obscura sit, certitudine tamen & infallibilitate antecelat; cum maximè certo & infallibili fundamento nitatur, nempe reuelatione & attestatione diuinâ: vnde S. Thomas 2. 2. q. 4. art. 3. ad 2. dicit hominem multo magis esse certiore de eo, quod audit à Deo, qui falli non potest; quam de eo, quod videt propriâ ratione, quæ falli potest.

SECTIO III.

An diuina reuelatio debeat esse publica vel priuata.

Notandum est reuelationem illam dici publicam, quæ Prophetis & Apostolis à Deo facta est pro tota Ecclesia, & per totum orbem publicata; priuatam verò, quæ alicui personæ priuatæ fit.

Hoc prænotato, sensus quæstionis duplex esse potest: 1. An sufficiat reuelationem illam diuinam, quæ ad obiectum formale fidei pertinet, esse publicam & toti Ecclesiæ factam; an verò præterea priuata aliqua reuelatio, vnicuique credentium facta requiratur: 2. an, si daretur aliqua reuelatio priuata, illa sola sufficere possit ad formale obiectum fidei supernaturalis. Pro cuius duplicis quæstionis resolutione

Dicendum 1. publicam reuelationem sufficere ad rationem obiecti formalis fidei, eamque singulis sufficienter applicari per Euangelij prædicationem & Ecclesiæ auctoritatem; nec opus esse vllâ aliâ priuatâ. Hæc assertio de fi-

de, est contra Calvinistas, qui in articulo 4. confessionis Fidei suæ profitentur se libros Scripturæ canonicos a non canonicis dignoscere, non tam communi Ecclesiæ consentu, quam interiori testimonio & suasionem Spiritus Sæcti.

Refellitur hic error, & veritas nostræ assertionis probatur 1. ex cap. ultimo S. Marci, vbi postquam Christus discipulis suis dixit: *Euntes in mundum uniuersam prædicate Euangelium omni creaturæ*: statim subiungit: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qui uero non crediderit, condemnabitur*, quibus verbis aperte declarat reuelationem factam Apostolis, & per prædicationem illorum alijs notificatam sufficere ex parte notificationis ipsius obiecti ad credendum: si quid enim aliud requireretur, Christus eos, qui credere nollent, damnationi æternæ non subiiceret.

Probatur 2. autoritate S. August. lib. 1. de Doct. Christ. statim initio, vbi agit ex professo contra eos, qui dicunt se accepisse diuinitus cognitionem scripturarum, monetque vnumquemque debere sibi cauere ab illa superbissima & periculosissima tentatione, vt. velit edoceri à Deo & non ab hominibus; quod ibi pluribus exemplis vrget.

Probatur 3. ex eo, quod (vt refert Eusebius lib. 5. histor. Eccles. cap. 15.) iam à primis Ecclesiæ temporibus Montanus & Maximilla tanquam hæretici damnati sunt, quòd particulares reuelationes prætenderent, contra quam quòd Ecclesiæ consuetudo tum traditione, tum successione antiquitus ab Apostolorum temporibus eò vsque deriuata postulabat.

Dicendum 2. licet priuata reuelationes valde dubie sint & suspectæ; si tamen alicui personæ certò innotesceret reuelationem sibi aliquam à Deo esse factam, illa ei posset sufficere ad credendum. Hoc constat 1. ex eo, quòd in sacris litteris recensentur priuata quædam reuelationes à Deo factæ, quibus fides habita est; vt Gen. cap. 15. refertur Abrahæ tanquam priuata personæ factam fuisse reuelationem à Deo, quòd filius ipsi nasciturus esset; quòd ipse credidit; vnde dicitur de illo: *Credidit Abrahæ Deo, & reputatum est illi ad iustitiam.*

Con-

Constat 2. ex Concil. Trident. sess. 6. cap. 12. & can. 16. ubi docet & definit neminem posse esse certum certitudine fidei de sua gratia & finali perseuerantia, nisi per specialem Dei reuelationem; quibus verbis supponit assensum supernaturalem fidei posse sufficienter inniti reuelationi factæ à Deo alicui, tanquam priuatæ personæ.

Diximus in assertione; si reuelatio priuata tanquam diuinitus facta certò innotescat: & in eo præcipua versatur difficultas; quâ ratione scilicet possit certò innotescere reuelationem illam priuatam esse à Deo; de qua proinde sectione sequenti nobis agendum est.

Porro notandum est nos in hac sectione locutos esse tantum de ijs, quæ requiruntur ex parte obiecti ad aliquid credendum supernaturaliter: certum est enim, præter publicam reuelationem & externam Euangelij prædicationem, necessariam quoque esse in subiecto fidei, seu in persona credente internam gratiam excitantem & adiuuantem, vt supponimus ex tractatu de gratia.

SECTIO IV.

Vnde possit dignosci, an reuelatio priuata sit à Deo, ac proinde sufficiens pro elicendo actu fidei.

Sicut nemini dubium esse debet; quin aliquando Deus priuatis quibusdam personis res aliquas olim reuelauerit, & nunc etiam pro suo beneplacito reuelare possit; sic experientiâ nimis crebrâ compertum est, plurimas reuelationes, quas priuata personæ sibi factas prætendunt, varijs illusionibus & erroribus esse refertas; vnde Synesius epist. 54. ante duodecim secula conquestus est, multos tum temporis priuatos homines & etiam sacerdotes finxisse somnia pro reuelationibus.

Vt ergo veritas ab errore & illusionibus in hac materia dignosci possit, aliquas obseruationes ex probatissimis authoribus

thoribus collectas hic breuiter proponemus, quæ maximam cuius hac in re uicem afferre possunt.

Obseruandum igitur & qualis sit persona, quæ sibi factam esse reuelationem aliquam dicit; ac i. num sit sana in fide: quamuis enim Deus infidelium linguâ ad enunciandas aliquas veritates uti possit, & aliquando etiam usus sit: tamen, cum hoc rarissimè fecerit, & è contrâ demonstratissime talibus i. luserit, & reuelationes falsas aut blasphemias & alijs impietatibus immixtas ipsis suggesterit (ut testantur annales sacri in Manete, Montano, & pluribus a ijs hæresiarchis) meritò defectus veræ & sanæ fidei in ea persona, cui fiunt reuelationes, maximam præbet rationem, non solum dubitandi, an tales reuelationes à Deo sint; sed etiam illas penitus repudiandi, tanquam à spiritu erroris & mendacij suggestas.

Videndum præterea, num fidei sinceritatem vitæ ac morum integritas virtutes que commendent, & præsertim humilitas; an è contrâ vitia & imperfectiones notabiles illam dehonestent: ideo non credendum superbis, ambitionis, carnalibus, impatientibus, odia exercentibus, alios diffamantibus, vel pecunias hinc inde corradentibus; nec etiam hypocritis, qui singularia quædam affectatæ pietatis aut poenitentia signa per superiores minimè approbata ostentant. Hoc argumento usus est olim vnus ex antiquis patribus Apollonius nomine (ut refert Eusebius lib. 5. hist. Eccl. c. 17.) ad conuincendum falsitatis reuelationes & Prophetias Maximilla & Quintilla mulierum, quæ in secta Montanistarum primas partes tenebant; eo quod (ut refert hic author) essent pecunia cupida, foenus exercentes, tesseras & tabulis ludentes, deditæ choreis, & cultui corporis, & sumptuoso luxui vestimentorum. Certe Christus Dominus loquens de falsis Prophetis & docens, qua ratione à veris discerni possent, nihil aliud dixit Matth. 7. nisi: *A fructibus eorum cognoscetis eos.*

Consideranda est præterea corporis & animi constitutio in tali persona; an sit v. g. parum firma valetudo, aut quæ præferat redundantiam bilis atræ; an habitus corporis inedia;

inediā, vel insomnijs plas æquo sit deformatus; an cerebrum laesum sit; an imaginatio turbida, &c. Eiusmodi enim personis dæmon facillimè illudere & imponere potest, vt experientiā satis constat.

Non est etiam negligenda ætatis & sexus differentia: si enim ætas caduca sit, delirij periculum est: si puerilis, leuitatis & morbi imaginosi; quia (vt medici testantur) pueri sunt cerebro humidiorè & pleni vaporibus, ac proinde facili negotio commouentur.

Quod spectat ad sexum, certum est mulieres esse imbecilliores, abundare passionibus admodum acerbis & vehementibus; quare, quod à passione natum, id sæpe à veritate profectum putant; sunt etiam naturæ humidioris: humidum verò facilius commouetur, & varias impressiones recipit, ideo citiùs imaginantur: cumque minus ratione polleant, & minus habeant prudentiæ, facilius est dæmoni eas similitudine falsa & apparente deludere. Ea de causa notatur à quibusdam, paucas admodum in sacris paginis reperiri mulieres, quæ Prophetiæ dono prædita fuerint: & in historia Ecclesiastica refertur, plures mulieres imaginationibus suis tanquam reuelationibus à Deo immixtis adherentes, non solum se ipsas, sed & plures alios, & etiam viros quosdam eruditos in errorem induxisse. Testis est sui temporis doctissimus Tertullianus, qui dum visionibus & reuelationibus mulierularum confidit, in hæresim & varias absurditates turpissimè delapsus est.

Obseruandum 2. qualis sit ipsa reuelatio; an scilicet conformis sit sapientiæ illi, quæ de coelo est: talis autem erit, si (vt ait Gerson in tractatu de probatione spirituum) qualitates à S. Iacobo c. 3. enumeratas habuerit: si nimirum sit, pudica, demde pacifica, modesta, suauis, bonis consentiens, plena misericordiā & fructibus bonis. Videndum est igitur, an in ea reuelatione reperiatur aliquid oppositum veritati, & doctrinæ Christi Domini; an aliquid modestiæ, humilitati, charitati aut alijs virtutibus repugnans; an aliquid curiosum, inutile, aut lucrum aliquod & commo-

dum temporale tantummodo spectans; an reddat personam proprio iudicio vel propriae voluntati magis addictam, quae superiorum censuram aut refugiat, aut etiam contemnat: hæc enim indicia, & alia similia satis euincunt talem reuelationem à Deo esse non posse.

Præterea, quando in eiusmodi reuelatione suadentur aliqua, quæ bona & pia videntur, diligenter perpendendum est, num simul alia etiam uadeantur, quæ sint vana, inutilia, improba aut pietati aduersa; hæc est enim ars, quæ frequenter dæmon plures decipit. Vnde S. Arsenius (vt refert Metaphrastes in eius vita) monebat, vt cauermus, ne boni alicuius prætextu dæmon in mala nos impelleret.

Frequentia item nimia reuelationum merito illas suspectas reddere debet; neque enim Deus nisi maximis & grauissimis de causis aliquid reuelare solet: & quamuis ante Christi aduentum essent crebriores reuelationes, eò quod mundo tenebris errorum operto tunc essent necessariæ, vt illis quasi quibusdam faculis & luminaribus in illa nocte cecitas hominum inuaretur; at nunc exorto sole veritatis & diffusâ vndequaue Euangelij luce, cum minus necessariæ sint, rarius a Deo fieri solent.

Videndi sunt super hac materia præfatus Ioannes Gerson in dicto tractatu de probatione spirituum; S. Vincenius Ferrerius tractatu de vita spirituali cap. 11. & 12. Martinus Delrio lib. 4. Disquisit. magicarum cap. 1. quæst. 3. & alij plures, qui de hac re fusius egerunt.

SECTIO V.

An fidei diuina possit subesse falsum.

Huius quæstionis, quæ à S. Thoma & alijs Theologis communiter proponitur, resolutio lucem dabit varijs difficultatibus, quæ in materia fidei occurrere possunt; ideoque à nobis prætermitti non debuit. Duplex autem sensus illius esse potest; 1. an possit fidei subesse

esse falsum ex parte primæ veritatis reuelantis; hoc est, an possit fieri, vt aliquid falsum reueletur à Deo; 2. an possit fieri subesse falsum ex parte eius, qui credit; hoc est, an fieri possit, vt quis per actum fidei supernaturalis aliquid bonæ fidei credat tanquam verum, quod tamen falsum sit: pro cuius resolutione in priori sensu

Dicendum est, impossibile esse Deum, siue per se, siue per alios, aliquid tanquam verum affirmare, credendumque proponere, quod non sit re ipsa verum; hoc constat ex varijs scripturæ locis, Num. 23. *Non est Deus quasi homo, vt mentiatur.* Psalm. 144. *Fidelis Dominus in omnibus verbis suis.* S. Luc. cap. 21. *Cælum & terra transibunt: verba autem mea non transibunt.*

Et certè, si reuelationi diuina posset subesse falsum, nulla amplius esset fidei certitudo, & tota scripturarum autoritas corrueret, ac proinde totius Christianæ religionis fundamenta euertentur; quia semper incertum esset, an id, quod credendum proponeretur, foret verum; quod est contra omnem rationem, & dici nullatenus debet: vnde Apostolus, in Epist. ad Hebr. cap. 6. *Abundantijs (inquit) volens Deum ostendere pollicitationis heredibus immobilitatem consilij sui, interposuit iuramentum: vt per duas res immobiles, quibus impossibile est Deum mentiri, fortissimum solatium habeamus.*

Obijcies 1. in scripturis sacris reperiri aliquas propositiones contradictorias; quarum ea est conditio, vt, si vna vera est, altera sit falsa; vnde sequi videtur Deum in vno scripturæ loco verè ocutum esse, & in altero veritati contradixisse. Responderetur nullam in scripturis sacris reperiri contradictionem, vt rectè probat S. August. in lib. de consensu Euangelistarum: si enim aliquid negatur in vno loco, quod in altero affirmetur, hoc fit iuxta varios sensus: e. g. apud S. Ioann. cap. 14. dixit Christus: *Pater maior me est:* & cap. 10. dixerat: *Ego & Pater vnum sumus:* quæ verba licet primo aspectu sibi repugnare & contradicere videantur, optimè tamen inter se cõherent; & verissima sunt; prior enim locus intelligendus est de Christo vt

homi-

homine; secundus de eodem vt Dei Filio & eiusdem cum Patre substantiæ & natura.

Obijcies 2. Deum in scripturis multa per se, vel per Prophetas prædixisse, tanquam euentura; quæ tamen postea non euenerunt. Respondetur cum S. Thoma. 1. p. q. 19. a. 7. ad 2. & 2. q. 171. a. 6. ad 2. tales prophetias fuisse tantum vel comminatorias vel conditionales; interdum enim (vt ait S. Doctor) Deus prædixit aliquid, non quod absolutè & simpliciter futurum erat, sed tantum sub certa conditione; quam tamen ob aliquas rationes sibi notas reticebat, nec cognosci volebat.

Obijcies 3. Deum aliquando in scripturis mouere & inducere alios, vt decipiant, & falsum aliquid dicant & denuncient; aut immittere spiritum erroris; & causam esse, cur alij decipiantur. Respondetur ijs omnibus scriptura locis, in quibus hæc & similia dicuntur, significari tantum permissiuam Dei voluntatem, quæ Deus sinit ista euenire; quæ tamen permissiuam voluntatem aliquando in sacris litteris explicatur terminis importantibus, vel imperium, vel etiam causalitatem seu influxum in effectum, vt rectè obseruat S. Damaso. lib. 4. de fide cap. 20. *Mors est (inquit) diuina scriptura permissionem Dei vocare eius actionem;* Vnde S. August. lib. 13. de Trinit. cap. 2. *Modus (inquit) quo traditus est homo in Diaboli potestate, non ita intelligendus est, quasi hoc Deus fecerit, aut fieri iusserit, sed quod tantum permisit.*

Quod si quaestio proposita in 2. sensu intelligatur; pro illius resolutione dicendum est, assensum illum, quo quis crederet aliquid falsum, existimans illud esse verum, non esse fidei supernaturalis. Hoc constat ex eo, quod Concil. Trident. sess. 6. cap. 9. dicit, *quod nullus seire valet certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum;* quibus verbis apertè declarat fidei supernaturalis assensum ita esse certum: vt illi nullo modo falsum subesse possit: vnde sequitur assensum illum, cui falsum subest aut subesse potest, non esse fidei supernaturalis.

Obijcies assensum illum, quem quilibet fidelium elicit,

est, v. g. circa hanc aut illam hostiam consecratam in particulari; quod scilicet corpus Christi realiter sit sub illius speciebus; esse verum assensum fidei supernaturalis; fieri autem posse, ut ibi non sit corpus Christi, vel defectu intentionis ministri, vel defectu materia; ac proinde in illo casu posse fidei supernaturali subesse falsum. Respondetur cum S. Thoma 2. 2. q. 1. a. 3. ad 4. duplicem hic distinguendum esse assensum; priorem, quo quis in genere credit corpus Christi esse verè & realiter sub speciebus panis rite consecratis; posteriorem, quo credit has panis species esse rite consecratis; ac proinde corpus Christi sub illis realiter contineri. Prior ille assensus est fidei supernaturalis & diuinæ; cum reuelatione diuina innitatur. Posterior vero non item; neque enim ex reuelatione diuina scimus hunc hominem esse sacerdotem, aut intentionem debitam in consecratione habuisse; sed tantum habemus moralem quamdam certitudinem & probabilitatem de his omnibus in particulari.

Neque hinc sequitur species illas panis consecratis non posse absolute & simpliciter adorari, sed tantum sub conditione, quod rite consecrata sint: nam in praxi virtutum moralium (de quarum numero est ipsa religio, per quam cultus patriæ redditur Sacramento Eucharistiæ) sufficit, ut, qui illarum actus exercet, id faciat iuxta rectam rationem, & prudens iudicium; vnde, cum in præsentis casu iudicemus prudenter species illas in particulari esse rite consecratis, nec vlla sub sit causa rationabilis dubitandi de consecratione illarum; hinc fit, ut purè & simpliciter ac etiam cum merito illas adorare possimus; neque in eo plus est difficultatis vel dubitationis, quam in reddenda obedientia ijs, quos secundum prudens iudicium & rectam rationem cognoscimus esse nostros parentes vel principes; quos tamen non tales agnoscimus eâ certitudine, cui non possit subesse falsum: ergo sicut sufficit moralis illa certitudo, quod illi tales sint; ad hoc non tantum, ut possimus, sed etiam, ut teneamur illis debitam obseruantiam reddere, quam illis de-

negare

negare sine peccato non possumus; sic etiam similiis certitudo moralis prudenti iudicio innixa sufficit, ut non tantum licite possimus, sed etiam ut obligemur ad reddendum patriæ cultum hinc hostiæ consecratæ, sub cuius speciebus corpus Christi est, prudenter & secundum rectam rationem indicamus; quem cultum haud dubie, tanquam minimè debitum omittere sine graui peccato non possumus.

SECTIO VI.

An sit aliqua euidencia credibilitatis in iis veritatibus, quæ fide supernaturali credi debent.

Cum suprà dixerimus obiecta fidei esse obscura, obscureque à Deo reuelata; & nihilominus illa esse firmissimè ac seclusà omni dubitatione credenda; inde oritur quæstio, an saltem in iis sit aliqua sufficiens ratio credibilitatis, per quam possit quis agnoscere & prudenter iudicare se obligari ad assensum illis dandum.

Est autem obseruandum hæc duo (*esse verum & esse credibile*) valdè inter se distingui; prius enim affirmat simpliciter rem ita se habere; posterius verò asserit tantum dari aliquod sufficiens argumentum, propter quod res illa prudenter credi possit.

His prænotatis, pro quæstionis propositæ resolutione, dicendum est veritates nostræ fidei, licet obscuræ sint & ineuidentes, esse tamen euidenter credibiles.

Probat 1. ex his verbis Psal. 92. *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis.*

Probat 2. ex S. Aug. lib. de utilitate credendi cap. 13. & 16. vbi fusè agens de hac euidencia credibilitatis, dicit pertinuisse ad prouidentiam Dei constituere aliquam auctoritatem, quæ velut gradu certo inuitentes, attollamus in Deum, & possumus credere sine temeritate & periculo errandi: & paulò

paulò pòff addit nos duobus modis moueri ad credendum, scilicet miraculis, quæ in confirmationem fidei facta sunt, & multitudine populorum illam profitentium; quæ etiam repetit & confirmat in lib. cont. Epist. fundamenti cap. 4. his verbis: *Multa sunt, quæ me iustissime tenent in Ecclesia Catholica gremio; tenet consensus populorum & Gentium; tenet authoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata; tenet ab ipsa sede Petri Apostoli usque ad presentem Episcopatum successio sacerdotum.*

Probatur 3. hâc ratione: veritates nostræ fidei sunt à Deo reuelata, & ad credendum propositæ cum talibus circumstantijs, vt assensus fidei supernaturalis possit circa illas prudenter & absque vllò leuitatis peccato elici, aliàs, si leuiter & imprudenter elicere, non esset actus virtutis: atqui talis assensus elici prudenter non potest circa veritates illas, nisi euidenciam aliquam habeant credibilitatis; neque enim ille prudens esse censeretur, qui temerè & inconsideratè quiduis sibi propositum crederet, nihil in se perpendens, an dignum sit, quod credatur.

SECTIO VII.

Quibus argumens seu motiuis veritates fidei nostræ sint euidenter credibiles.

Varia sunt argumenta, quibus SS. patres vsi sunt ad illam credibilitatis mysteriorum nostræ fidei euidentiam demonstrandam: nos ex plurimis illustriora hîc feligemus.

1. Dicit S. August. lib. de vtilit. credendi cap. 14. & cont. Epist. fund. cap. 4. à multitudine, conditione & authoritate eorum, qui fidem Christianam omnibus sæculis amplexi & professi sunt: illud enim procul dubio dignum est credi, quod omnes pene Gentium nationes, & in his innumerabiles viri summâ authoritate, summo ingenio & eximiâ doctrinâ præditi, firmiter & seclusâ omni dubitatione crediderunt.

2. Ar-

2. Argumentum duci potest ex consideratione Martyrum propè innumerabilium omnis conditionis, sexus & ætatis, qui pro afferenda fidei veritate mortem oppetere non dubitauerunt; & tormenta atrocissima non solum forti, sed etiam alacri animo pertulerunt: hoc argumento S. Iustinus & ipse martyr Apolog. 1. ad Senat. Rom. testatur se maximè fuisse permotum ad fidem Christianam amplectendam.

3. Dicit S. Chrysoft. Hom. 4. & 5. in 1. ad Corinth. à modo, quo fides & religio Christiana propagata est: quis enim non obstupescat, si attentè consideret, quàm ratione id factum sit à paucissimis hominibus nullà eruditione humanà aut eloquentià instructis, nullà vi aut potentià armatis, nullà nobilitate claris, nullà opulentià præstantibus, & præterea eiusmodi res docentibus, quæ naturali hominum propensione essent maximè repugnantes; his tamen non obstantibus, totum ab illis orbem Christo subiugatum esse, & in eo plurimos sapientissimos, eloquentissimos, potentissimos, opulentissimos homines ita esse persuasos; vt vltro desertis patrijs religionibus, & abdicatis omnibus naturæ desiderijs, Christianæ religionis iugum subierint, & illam fidem, quæ docet abnegare seipsum, crucem ferre, &c. summo studio & affectu professi fuerint: quis, inquam, hoc considerans non exclamet cum Propheta Pl. 76. *Hac mutatio dextera Excelsi?*

4. Idem S. Chrysoft. Hom. 3. in 2. ad Cor. ducit à miraculis fere innumeris, quæ in confirmationem fidei nostræ varijs temporibus & occasionebus sunt diuinitus facta, vt testantur vel ipsi Ethnici. Et hoc argumentum ipsemet Christus Dominus suggessit, cum Apostolis & discipulis patrandorum miraculorum in confirmationem fidei dedit potestatem, apud S. Matth. cap. 10. dicens illis: *Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mandate, demones eijcite, &c.*

5. Duci potest à Prophetijs, quæ multis sæculis ante Christi aduentum editæ sunt, vel ipsis Iudaïs testibus, qui etiam nunc illas esse veras Prophetias agnoscunt & testan-

testantur; in quibus tamen videmus omnia vitæ ac mortis Christi mysteria tam distinctè fuisse prædicta, & tam fidelitè suo tempore adimpleta, vt ab alio spiritu procedere non potuerint, nisi ab illo, cui soli omnia nota sunt & aperta, æquè futura atque præsentia. Ad illas Prophetias mittebat Christus Iudæos Ioan. 5. vt ex illarum adimplerone mouerentur ad credendum in se; *Seruatamini scripturas; illa sunt, quæ testimonium perhibent de me.* Hoc argumento vsus est Tertul. in Apolog. cap. 20. & S. August. lib. 17. de ciuit. cap. 15.

6. Argumentum, quo tanquam efficacissimo & fortissimo vsus est S. Iustinus martyr in Apolog. 2. ad Antoninum Pium, & Tertul. in Apolog. c. 39. ducitur à rectitudine & sanctitate ipsius doctrinæ Christianæ: illa enim doctrina, quæ ex omni parte sanctissima est, meritò & cum summa ratione credenda est nisi fundamento veritatis, cum veritas & sanctitas maximè inter se cohæreant: atque talis est doctrina Christiana; nihil enim in ea nisi rectum & sanctum, nihil nisi veræ iustitiæ, pietatis, charitati, alijsque virtutibus omni ex parte consentaneum; vnde meritò Propheta dixit Psal. 18. *Lex Domini immaculata conuertens animas, &c.* Vbi è contra omnes aliæ sectæ; à Christiana religione alienæ; varijs non solum erroribus & absurditatibus, sed etiam vitijs, vanitatibus, obscenitatibus, &c. corruptæ & scædatae semper extiterunt, vt vel ex ipsorum Ethnicorum historijs constat.

Denique ipsa Christi Domini persona tot mirabilibus coruscans, tantâ innocentia & sanctitate conspicua, tam præclaris virtutibus insignis, tantâ humilitate, benignitate, mansuetudine, charitate erga omnes & etiam acerbissimos hostes prædita, efficacissimum argumentum suggerit (vt rectè monet S. Bonavent. in stimulo diu. amor. p. 1. c. 6.) quo conuincantur animi, illius doctrinam dignissimam esse, cui credatur ne-

que aliud nomen sibi cælo datum esse hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri.

Act. 4.

SECTIO

SECTIO VIII.

*Quodnam sit illud, in quod ultimo fides
resoluitur.*

Sensus quaestionis est, in quid fidei assensus ex parte
obiecti debeat ultimo resolui, seu ad quod principium
reuocari debeat, ultra quod non progrediatur, sed in
eo quiescat.

Antequam autem ad propositam quaestionem respon-
deatur, vnum est hic praesupponendum, scilicet ad assen-
sum fidei supernaturalis praeter reuelationem Dei, requiri,
vt veritas credenda proponatur ab ipsa Ecclesia tan-
quam à Deo reuelata: quamuis enim haec propositio Ec-
clesiae, non sit de formali ratione ipsius obiecti fidei, est
tamen veluti conditio quaedam requisita, sine qua fidei
Christianae assensus secundum legem ordinariam elicere
non debet.

Hoc constat ex ijs scripturae locis, in quibus dicitur ea,
quae fidei sunt, ab Ecclesia pastoribus & Doctoribus esse
discenda; Ierem. 3. *Dabo vobis pastores iuxta cor meum, & pa-
scent vos scientiam & doctrinam: Malach. 2. Labia Sacerdotis cu-
stodient scientiam, & legem requirent ex ore eius: Ad Ephes.*
4. vbi dicitur, quod Christus, dedit Pastores & Doctores ad
consummationem Sanctorum, &c. *vt iam non simus paruuli stu-
duantes, & circumferamur omni vento doctrinae.*

Sancti etiam Patres idem docent. S. August. lib. 1. de
moribus Ecclesiae cathol. cap. 13. ait Ecclesiam esse magi-
stram totius Sapientiae Christianorum; & cont. Epist. funda-
menti cap. 5. *Euangelio non crederem, nisi me Ecclesia catholi-
ca commoueret auctoritas; & S. Cyri I. Hierosol. catech. 5.*
*Fidem, inquit, si didiceris, promissionem possidebis; & observa-
illam à sola Ecclesia esse traditam, & ex omni scriptura munitam.*

Diximus (secundum legem ordinariam) nisi enim
Deus ita voluisset, illa Ecclesia propositio necessaria non
fuisset; sed pro sua infinita sapientia & bonitate ita dispo-
suit

fuit ad maiorem fidei nostræ securitatem & firmitatem; ut ad ea credenda tantum obligaremur, quæ nobis ab Ecclesia (cuius autoritas Deo assistente falli non potest) proponerentur; quæ ideo vocatur ab Apostolo 1. Tim. 3. *Columna & firmamentum veritatis*, quam qui audire noluerit, esse nobis debet *sicut ethnicus & publicanus*. Matth. 18.

Hoc præsupposito, difficile non erit explicare, quomodo resolutio fidei nostræ fieri debeat: si enim v. gr. quærat aliquis, quare credas in vna essentia diuina personarum Trinitatem, vel alium quemlibet fidei articulum? distinguere debes, vtrum inquisitio fiat de causa fidei secundum se, cur scilicet firmiter & indubitanter id credas, vel de causa seu ratione, ob quam illam fidem amplexus fueris, & illam profitearis. Si primum, respondebis te id credere, quia Deus reuelauit. Si instet, vnde scias Deum reuelasse, respondebis, quia id habetur ex scripturis, vel ex diuina traditione. Si vigeat, cur credas huic scripturæ vel traditionis, vltimo loco respondebis, quia Ecclesia talem scripturam vel traditionem vt diuinam agnouit; nobisque ut sic credendam proposuit: & in ea Ecclesiæ definitione & propositione fides nostra sisti debet, nec vltra progredi.

Quod si vterius adhuc quærat, quare credas Ecclesiæ, & vnde cognoscas illam in propositionibus suis falli non posse: respondebis te id ex Scripturæ sacræ testimonio cognoscere: neque propterea vllus erit circulus vitiosus in eo, quod scriptura per Ecclesiam, & Ecclesia per scripturam probetur; non enim eadem sed diuersa ratione fit hæc probatio reciproca; sicut Legatus à Rege missus exhibet primò litteras Principis, & declarat esse veras; sicque earum stabilit autoritatem, postea verò eadem litteræ iam receptæ vicissim Legati missionem potestatemque ipsi à Rege concessam probant, sed diuersa, vt dictum est, ratione; aliter siquidem autoritas est in Legato, & aliter in regiis litteris; in illis enim litteris est tanquam in signo authentico, quo voluntas regis declaratur; in Legato verò tanquam in subiecto, in quo autho-
ritas

ritas illa recipitur : sic Ecclesia ostendit & profert scripturas canonicas, per quas nobis diuina veritas & voluntas innotescit, & vicissim ab ipsis scripturis auctoritatem suam accipit.

Quòd si ista non plenè satisfaciunt, minimè mirum videri debet; cum (vt supra dictum est) obscuritas & incertitudo sit conditio absolurè necessaria in rebus creditis; fides que nostra sustentari & roborari debeat potius à gratia interna, quæ nemini deest, & per quam Deus lucem & vires ad credendum subministrat; quam ab vlla demonstratione externa.

Iam si fiat inquisitio de 2. scilicet de causa & ratione mouente ad credendum, & rogetur quis (cum & diuina reuelatio, & Ecclesie propositio obscuritatem & incertitiam secum semper iunctam habeant) quid ipsum impulerit, vt hunc quasi labyrinthum rerum obscurissimarum ingrederetur, & hanc fidem amplecti & profiteri vellet : tunc de arabit & exponet rationes & argumenta credibilitatis, quibus ipse inductus fuerit, & quiuis prudens induci merito possit, ad amplectendam & profitendam huiusmodi fidem.

SECTIO IX.

Quomodo actus fidei sit in praxim redigendus.

Cum (vt ait S. Thomas 1. 2. q. 55. a. 2.) virtus sit habitus operatiuus, cuius perfectio in actione consistit; vt nihil hinc desit eorum, quæ ad fidei perfectionem requiruntur, restat adhuc videndum, quâ ratione fides actus suos exercere possit : pro cuius rei explicatione obseruandum est 1. quod, quamuis fides ad potentiam cognoscitiuam pertineat; ad illius tamen actum (vt initio huius tractatus dictum est) non solus intellectus, sed etiam voluntas debet concurrere : quia, cum actus fidei sit

fit actus virtutis, ac proinde meritorius, debet esse liber; ita ut, qui credit, possit, si velit, non credere; & qui non credit, possit etiam diuinâ gratiâ adiutus, si velit, credere.

Observandum est 2. concursum illum voluntatis ad actum fidei in eo consistere, quod ipsa voluntas non tantum applicet intellectum ad consideranda motiua credibilitatis, quæ illum ad credendum inducere possunt; sed etiam quod efficaciter velit & imperet intellectum ea credere propter autoritatem primæ veritatis, Dei scilicet illa reuelantis & attestantis, ac per Ecclesiam proponentis; & sic captiuè ipsum intellectum, quamuis aliquando reluctantem, in obsequium fidei.

His obseruatis, si queratur, quid sit actum aliquem fidei supernaturalis elicere? Dicendum est nihil esse aliud, quam liberè intellectum applicare ad firmiter assentiendum alicui veritati à Deo reuelatæ, & per Ecclesiam nobis propositæ, quia veritas illa est à Deo reuelata, & vt talis ab Ecclesia proponitur.

Vnde patet ad actum fidei supernaturalis quinque requiri conditiones, quarum si vel vna deficiat, deficit etiam fides; quod est valde notandum ijs, quorum est populum Christianum ad fidem erudire, vt virtutem ad eò necessariam verè & perfectè in praxim redigere sciat.

Prima est, vt actus sit deliberatus & à libera voluntatis electione procedat, quod illi cum aliarum virtutum actibus commune est.

Secunda, vt habeat pro obiecto veritatem aliquam à Deo reuelatam siue per Scripturam sacram, siue per diuinam traditionem; alia enim veritates, quæ à Deo reuelatæ non sunt, quantumcumque ad pietatis sensum excitandum aptæ videantur, ad obiectum tamen fidei non pertinent, ac proinde actus, qui circa illas versaretur, fidei supernaturalis dici non posset.

Tertia, vt intellectus assentiatur veritati à Deo reuelatæ, propter autoritatem Dei reuelantis; si enim id faciat ob aliquam rationem credibilitatis, non amplius actum fidei elicit; cum fides sola Dei reuelantis autoritate, non verò vllâ ratione innitatur.

Quar-

Quarta, vt firmiter & seclusa omni dubitatione asse-
tiatur, aliàs, si aliquam dubitationem deliberatè admi-
tat, assensus ille non ampliùs innitetur reuelatione di-
uina; vel si innitatur, grauissimam iniuriam Deo inferre
cuius veritatem & infallibilitatem hoc pacto in dubium
reuocabit.

Quinta denique conditio est, vt veritas à Deo reuelata,
per Ecclesiam credenda proponatur; cuius conditio-
nis defectu fides hæreticorum non est vera fides super-
naturalis, quia veritates, quas credunt, non ab Ecclesia
sed à sensu proprio & particulari iudicio, credendas ac-
cipiunt: & non tantum ex hoc capite deficit illorum fi-
des, sed etiam ex eo quòd (vt docet S. Thomas, 2. 2.
q. 5. a. 3.) qui vel in vno articulo à fide deficit, totam fi-
dem amittit, & S. Aug. quæst. 1. in Matt. asserit illum o-
mnino deficere à fide, qui falsà de Deo vel de aliqua parte
Christianæ Doctrinæ credit: vnde inferendum est, quan-
tumcumque hæretici plurima Christianæ religionis my-
steria credere videantur, illos tamen non fide supernatu-
rali & diuinâ, sed fide tantum & opinione humanâ cre-
dere.

Addunt aliqui & sextam conditionem, scilicet vt ad
sensus fidei referatur in Deum tanquam finem vltimum,
& hoc quidem verum est, si de fide viua & per charitatem
formata sermo sit, cuius omnes actus saltem virtualiter
ab ipsa charitate informante in Deum referuntur; verum
proprie loquendo tales actus potius actus charitatis,
quam fidei vocari debent; vnde S. Aug. serm. 181. de ver-
bis Domini, loquens de fide illa per charitatem formata,
dicit, quòd credere in Deum est Deum diligere, & ser. 6.
hanc inter peccatorem & iustum ponit differentiam,
quòd peccator quidem credat Christo, & credat Chri-
stum, sed non credat in Christum; hoc enim sine charita-
te, quâ priuatus est, facere non potest; ac proinde credere
in Christum solius iusti proprium est.

Atque hætenus de fide, nunc de primario eius obie-
cto, Deo scilicet, nobis agendum est.

TRA-